

VEJICA MED STAVKI

Vejico zelo pogosto uporabljamo med stavki. Stavek je skupek besed z eno osebno glagolsko obliko. Poved je lahko sestavljena iz več stavkov. Da jih med seboj ločimo, **vmes postavimo vejico**. Poglejmo si nekaj primerov.

Ko smo vstopili v razred, nas je učiteljica pozdravila.

Tomo ni imel časa, ker je delal domačo nalogo.

Fant, ki sedi v kotu, je moj prijatelj.

Kaj opaziš? Vse tri povedi so sestavljene iz dveh stavkov. Tistemu delu povedi, ki lahko stoji tudi sam, pravimo **glavni stavek**, drugemu delu pa **odvisni stavek**. Med njima vedno stoji **vejica**. Kako si lahko pomagamo? Najlažje je, da v povedi poiščemo osebne glagolske oblike. Vsaka osebna glagolska oblika predstavlja en stavek.

Zapomni si: med glavnim in odvisnim stavkom stoji vejica.

Vrnimo se na primere. Si opazil, da sta v tretjem primeru uporabljeni dve vejici? Velja namreč pravilo, da mora biti odvisni glagol ločen z dvema vejicama, na vsaki je ena. Če je odvisni stavek na začetku povedi, bo vejica za njim. Če je odvisni stavek na koncu povedi, bo vejica pred njim. Če pa imamo **odvisni stavek v sredini povedi**, ga moramo **na obeh straneh ločiti z vejicama**. Poglejmo si primere.

Žoga, ki ima največ črt, je moja.

Pisatelj, rojen leta 1956, je napisal 25 sonetov.

Prijatelj, čigar pes vedno laja, je kupil novo šolsko torbo.

Odvisni stavki so zapisani z modro bravo, Vse, kar ostane, je glavni stavek (prepričaj se – glavni stavek lahko stoji sam). Zelo pomembno je, da ne pozabimo na drugo vejico, ki stoji na koncu odvisnega stavka.

Zapomni si: če odvisni stavek stoji na sredini povedi, ga na obeh straneh ločimo z vejicama.

VAJA

Vstavi manjkajoče vejice.

Ko smo prišli domov nas je kosilo čakalo na mizi.

Jure je rekel da ga boli glava.

Moški ki stoji na koncu hodnika je moj stric.

Čeprav je deževalo smo se odpravili v gozd.

Ali mu boš povedala da sem že doma?

Nekatere povedi so sestavljene z **treh ali več stavkov**. Pri teh moramo biti posebej pozorni, da **vse odvisne stavke ločimo z vejico**. Poglejmo si par primerov.

Vprašala me je, ali sem naredil domačo nalogo, in zaprla vrata.

Ko se zvečeri, gremo domov, da nas ne ujame tema.

Rekel je, da mora domov, si obul čevlje in pohitel proti postaji, da ne bi zamudil avtobusa.

Pozorno preberi zadnji primer. Kaj opaziš? V povedi imamo kar pet stavkov. **Trije so glavni stavki**, ki bi lahko stali tudi sami: »rekel je«, »si obul čevlje« in »pohitel proti postaji«. Med temi tremi stavki **vejice ne pišemo**. Med prvim in drugim glavnim stavkom pa se skriva še odvisni stavek »da mora domov«. Tega **na obeh straneh ločimo z vejicama**. Prav tako imamo na koncu povedi odvisni stavek, zato tudi pred njim stoji vejica.

Pogledali smo si že povedi, sestavljene iz glavnega in odvisnega stavka. Nekatere povedi pa so sestavljene iz **enakovrednih stavkov**. To pomeni, da bi vsak stavek lahko stal tudi sam. Med nekaterimi enakovrednimi stavki vseeno pišemo vejico. Kako vemo, kdaj postaviti vejico? To je odvisno od veznikov in medstavčnega razmerja. Poglejmo si nekaj primerov.

*Maja se igra s sestro **in** mama kuha kosilo.*

*V soboto nismo šli v šolo, **ampak** smo se odpravili na izlet.*

*Boš prišla na zabavo **ali** boš ostala doma?*

*Začelo je deževati, **zato** smo se odpravili proti domu.*

Vejice ne pišemo, ko uporabimo veznike, kot so **in**, **ter**, **pa**, **ali**, **oziroma**. V vseh drugih primerih med stavkoma postavimo vejico. Pomagaš si lahko tako, da preveriš, v kakšnem razmerju sta stavka. Če gre za dejanja, ki se dogajajo **istočasno ali eno za drugim** (in, ter, pa), vejice ne uporabimo. Prav tako vejice ne postavimo v primeru, ko gre za **izbiro med različnimi možnostmi** (ali, oziroma).

Zapomni si: vejice ne postavimo, če med stavkoma stoji veznik in, ter, pa, ali, oziroma.
--

PAZI!

Nekatere veznike lahko uporabljamo pred odvisnim ali enakovrednim stavkom. Pri stavi vejice moramo biti torej pozorni na to, v kakšnem odnosu sta stavka. Poglejmo si dva primera.

*Jutri lahko greš na obisk k babici **ali** ostaneš doma s sestrico.*

*Mama me je vprašala, **ali** grem jutri k babici.*

Kaj opaziš? V obeh primerih smo uporabili veznik ali. V prvem primeru imamo dva **enakovredna stavka**, gre za izbiro med dvema možnostma (lahko obiščemo babico ali ostanemo doma). V drugem primeru imamo **odvisni stavek**, ki mora biti od glavnega ločen z **vejico**.

VAJE

Popravi stavo vejice. Manjkajoče vejice dodaj, odvečne pa prečrtaj.

Pojdi v trgovino, ali pa ostani doma.

Pokliči prijatelja, ki ti je včeraj posodil zvezke in se mu zahvali.

Začudeno me je vprašal ali sem celo torto res pojedel sam.

Danes je nedelja zato lahko dolgo spim in gledam televizijo.

Ti je povedal kdaj se vrne?

V zvezek zapiši koliko je tri plus dva in dvigni roko.

Mi lahko poveš koliko je ura?

Preden grem v posteljo si umijem zobe.

